

สังคมออนไลน์ที่เป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนา

Online Social Networks That Harmful for Buddhism

เดชทัต ปักสังขานนท์

Tachathat Paksangkane

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงอันตรายของความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากจากการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ต ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร สื่อที่เป็นสากลไร้พรมแดน ที่เรียกกันว่าสังคมออนไลน์ โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระภิกษุสามเณรในการแสดงพฤติกรรมการใช้ที่ไม่เหมาะสมของสมณเพศ รวมทั้งจากการเสพข่าวสารของประชาชนทั่วไปที่ได้ทราบข่าวการประพฤติตนที่ไม่เหมาะสมของพระภิกษุสามเณรด้วย สำหรับแนวทางการใช้สื่อออนไลน์ที่เหมาะสมของพระภิกษุสงฆ์ คือ ประยุกต์หลักของพระธรรมพระวินัยที่นำมาปฏิบัติ ก็ต้องปรับให้เกิดความเหมาะสมและมีเหตุมีผลมากยิ่งขึ้น หากจะเอาแต่เพียงตัวอักษรที่บันทึก ไม่ผ่านกระบวนการตีความ คงเหมือนจะไม่มีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแน่นอน และควรตระหนักในหน้าที่ของตนเอง ความเหมาะสมของการกระทำ พุทธศาสนิกชนต้องช่วยกันป้องกันภัยต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความเสียหาย และช่วยนำเสนอความจริง เรื่องราวต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและออกมาปกป้องอย่างจริงจัง สร้างทัศนคติที่ดีของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏ

คำสำคัญ: สังคมออนไลน์, พระพุทธศาสนา, อันตรายต่อพระพุทธศาสนา

Abstract

The objective of this academic article was to demonstrate dangers of overestimated progress as a result from the Internet era, the age of information, which was the borderless media, as known the social media. At the time, unsuitable behaviors of monks and novices were found evident on several social media, including people's perception of news on bad behaviors of monks and novices. However, the guideline for the monks' appropriate usage of social media

was referred to the application of the Buddhist Doctrine and Discipline, which had to be adjusted appropriately and reasonably. If it was considered literally without the interpretation process, there seemed not to be any change. As Buddhist monks, duties, including appropriate actions, should be recognized, and the Buddhist should help to prevent dangers leading to damages, to present the fact and any affair as it was, to protect them definitely and to express good attitude on Buddhism.

Keywords: Social Network, Buddhism, Dangers on Buddhism

1. บทนำ

ครั้งพุทธกาลพระธรรมกับพระวินัย คือ หัวใจหลักสำคัญในการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ มีพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ประธานในการดูแลบัญญัติธรรมบัญญัติวินัยเพื่อกำราบกิเลสอันจะเกิดจากความอยาก ความต้องการของพระสงฆ์ แม้เมื่อครั้งก่อนการจะปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้พระธรรมและพระวินัยที่พระองค์ทรงวางหลักเอาไว้เป็นศาสดาแทนพระองค์ เพราะมีพระประสงค์เพื่อให้พระสงฆ์ได้ระลึกถึงพุทธบัญญัติ เพื่อความอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และยังทรงตรัสกับพระอานนท์ถึงพระธรรมคำสั่งสอนที่ทรงบัญญัติเอาไว้ว่า “อาจขมาโน อานนท สงโฆ มมจเจเน ชุททานุชุตทานิ สิกขาปทานิ สมุหนตุ” มีความหมายของคำแปลว่า “ดูก่อนอานนท์ สงฆ์เมื่อต้องการก็พึงเพิกถอนสิกขาบทเล็กน้อย โดยกาลที่เราล่วงไปแล้ว” (เสถียร พันธรังสี, ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา, 2544) บ่งบอกว่า การให้สิทธิในการตัดสินใจ ไม่ใช่เฉพาะแต่การที่ทรงบัญญัติไว้แต่ก็ให้สิทธิในการตัดสินใจว่า หากธรรมวินัยส่วนใดที่ทรงบัญญัติไปแล้วไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ก็ควรจะมีการปรับเปลี่ยนได้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จึงปรากฏเป็นพระธรรมวินัยที่พระสงฆ์ได้ถือปฏิบัติในปัจจุบัน

2. ประเด็นปัญหา

โลกในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมากจากการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ต ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร สื่อที่เป็นสากลไร้พรมแดนสามารถเรียนรู้ เข้าถึง สื่อสาร ส่งต่อโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมายในการส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จึงทำให้ง่ายต่อการติดต่อ สื่อสารและเก็บข้อมูล

ผ่านทางระบบออนไลน์ สามารถส่งต่อได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้นเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงมีทั้งข้อมูลข่าวสารที่ดี ไม่ดี มีทั้งสารพันประโยชน์และโทษของการรับสื่อ สังเกตได้จากการสื่อสารของโลกออนไลน์ โดยทางโซเชียลเน็ตเวิร์ก มีโครงข่ายที่สามารถเชื่อมต่อกันในหมู่หรือกลุ่มมากมายทั่วโลกและรวดเร็วโดยเฉพาะ Facebook ที่คนทั่วไปสามารถนำเอาข่าว เรื่องราวที่เกิดขึ้นมานำเสนอได้ทันทั่วทั้งที่ ข่าวต่าง ๆ จึงแพร่กระจายตามโครงข่ายนั้นได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งข่าวนั้นบางครั้งไม่ได้กลั่นกรอง หรือผ่านกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำเสนอ จึงทำให้การนำเสนอข่าวสารนั้นมีความผิดพลาดที่ค่อนข้างสูง

สังคมพระสงฆ์เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่น่าเอาโซเชียลมีเดียมาช่วยเพื่อการเผยแพร่หลักธรรมหรือนำเสนอหลักธรรมทางพุทธศาสนา หากเราจะมองในทางที่ดีจัดได้ว่าเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในโลกปัจจุบัน ในทางกลับกันมีพระสงฆ์บางกลุ่มที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์อาศัยความคึกคะนองส่วนตัวนำเอาภาพหรือสื่อเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปมาเปิดเผยก็จะทำให้ความเสื่อมเสียมาตกอยู่ที่พระพุทธรูป เราอาจจะกล่าวได้ว่า ปัจจุบันพระพุทธรูปได้ค่อย ๆ เสื่อมลงไป เพราะมีสาเหตุมาจากสิ่งที่เป็นสื่อออนไลน์เหล่านี้ หรือเกิดจากตัวบุคคลภายในพระพุทธรูป ซึ่งในสังฆธรรมอันตรธานได้กล่าวถึงการหายไปแห่งพระพุทธรูปมีสาเหตุดังนี้ (พระญาณวโรดม, มลทินปัญหา. 2542)

1. การหมดไปแห่งอริยมรรคอริยผล (ผู้บรรลुरुธรรม)
2. การหมดไปแห่งการศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย (ผู้เล่าเรียนและปฏิบัติ)
3. การหมดไปแห่งพระภิกษุสงฆ์ (ไม่มีพุทธบริษัททั้ง 4)

การกระทำหรือความประพฤติของพระสงฆ์ก็เป็นอีกประการหนึ่ง สังคมออนไลน์ก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้พระพุทธรูปเสื่อมลง หากยิ่งมาพิจารณาสอดส่องเพ่งมองพระสงฆ์ในปัจจุบัน ความประพฤติของพระสงฆ์บางรูปก็ปฏิบัติตนส่อไปในทางที่ไม่เหมาะสมกับสมณสาธูปถึงแม้ว่าในข้อปฏิบัติของพระวินัยจะมีบทบัญญัติห้ามเอาไว้เกี่ยวกับการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับทางโลก (การไม่คลุกคลีกับอุปัฏฐากญาติโยม) เพราะเมื่อยุ่งเกี่ยวกับทางโลกมาก กิจของพระสงฆ์เองก็จะถูกปล่อยปละละเลย ไม่สนใจ เห็นความสำคัญของเรื่องทางโลกมาก เช่น การทำกิจของผู้ดูแลกิจการ มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสิ่งของ ใช้เงินเกินความจำเป็น มีเทคโนโลยี เช่น โทรศัพท์แพง ๆ รถยนต์หรู ๆ ที่อยู่อาศัยงาม ๆ เป็นต้น หรืออาจอาศัยเพียงรูปลักษณ์ทางพระพุทธรูปเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตของตนเองเท่านั้น ทำผิดกฎหมายก็มี

บางครั้งการประพจน์ตัวของพระสงฆ์เองอาจจะทำเกินงาม ไม่ได้มองในเรื่องของคำว่า “สมณสาธูป” เพราะคิดว่าเป็นเรื่องปกติที่อยู่ต่างประเทศต่างถิ่น กฎระเบียบของต่างประเทศไม่เคร่งครัด แต่อย่างไรก็ตามในส่วนพระวินัย พระสงฆ์ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้รักษาศรัทธาคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องตระหนักอยู่เสมอว่า จะอยู่ที่ไหนก็ตามการนำเอาหลักธรรม ภาพพจน์ของพระพุทธรูปศาสนาออกไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนและเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นเหมือนกับดาบสองคม หากเข้าใจก็เป็นเรื่องที่ดีต่อพระพุทธศาสนา แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียก็เป็นส่วนที่ทำให้ศรัทธาชาวพุทธที่นับถือพระพุทธศาสนาลดน้อยถอยลงไป

3. แง่คิดและมุมมอง

แง่คิดและมุมมองของการช่วยเหลือพระพุทธศาสนาไม่ให้ตกอยู่ใต้อำนาจของสื่อออนไลน์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างทำได้ยาก เนื่องจากว่า สื่อออนไลน์เมื่อเจอเหตุการณ์ที่เห็นว่าเป็นช่องทางของการนำเสนอข่าวที่จะช่วยให้ความตื่นตัวของกระแสข่าวต้องพยายามนำเสนอข่าว โดยเฉพาะข่าวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ให้เห็นถึงความเหมาะสมและความเสียหายที่จะเกิดขึ้น แต่จะเป็นผลที่คิดว่า ความเสียหายจะมีมากกว่าสิ่งดี ควรจะต้องนำเสนอให้จบอย่างรวดเร็ว อย่าเก็บเรื่องไว้นาน หากแต่สภาพของการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนของไทยมักจะนำเสนอช้า ๆ โดยเฉพาะหากมีคนที่ต้องการทราบข่าวสาร หรือติดตามและสอบถามอยู่ตลอด ทำให้การนำเสนอข่าวเป็นเรื่องใหญ่และบานปลายออกไป พยายามสืบสาวหาเรื่องราวนั้นและนำมาเปิดเผย เช่นกรณี อื้อฉาวของพระเณรคำ เป็นต้น

อีกประการด้านมุมมองความเหมาะสมของสื่อ การนำเสนอข่าว โดยหลักการก็มีจรรยาบรรณของนักข่าวที่จะต้องนำเสนอข่าวมีดังนี้

1. ต้องมีความเที่ยงธรรมและความเป็นภววิสัยในการรายงานข่าว
2. ทราบความเป็นส่วนบุคคลกับสิทธิในการรับรู้ของผู้บริโภคข่าวสาร
3. การใช้แหล่งข่าวปิด (unidentified sources)
4. ไม่ควรเห็นแก่อามิสสินจ้าง เช่น การรับของขวัญจากแหล่งข่าว
5. ควรแสดงตัวว่าเป็นนักข่าวขณะปฏิบัติหน้าที่ ไม่แสดงตัวเป็นนักข่าวเพื่อใช้อภิสิทธิ์

หลีกเลี่ยงความผิด

6. นำเสนอความจริง

7. ควรมีความเที่ยงธรรม ไม่ควรสงสาร หรือเห็นใจในการนำเสนอข่าว
8. ไม่ควรนำเสนอข้อมูลที่กระทบกระเทือนความมั่นคงของชาติ เศรษฐกิจ
9. ไม่ควรเสนอข่าวที่พาดพิงถึงสถาบันกษัตริย์

สิ่งเหล่านี้จะช่วยดูแลการนำเสนอสื่อและกลั่นกรองสิ่งที่ควร ไม่ควร ความเหมาะสมที่จะนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

4. ทิศทางในอนาคตของพระพุทธศาสนา

การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ในปัจจุบัน หากมีความเกี่ยวข้องกับสังคมออนไลน์ พระสงฆ์ไทยอาจต้องเปลี่ยนทัศนคติใหม่เพราะพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าจะมีหลักธรรมที่สามารถปรับประยุกต์เข้ากับทุกยุคทุกสมัยก็ตาม การปรับประยุกต์หลักของพระธรรมพระวินัยที่นำมาปฏิบัติก็ต้องปรับให้เกิดความเหมาะสมและมีเหตุมีผลมากยิ่งขึ้น หากจะเอาแต่เพียงตัวอักษรที่บันทึก ไม่ผ่านกระบวนการตีความ คงเหมือนจะไม่มีอะไรที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแน่นอน การนำเสนอแนวคิดที่เหมาะสมและเปิดเผยสิ่งที่ควรและไม่ควรให้สาธารณชนได้รับทราบ ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้อันตรายที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนามีทิศทางที่ดีขึ้น และสังคมยอมรับได้ มีทัศนคติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์หาความเหมาะสมและเห็นชอบทั้งทางโลก (โลกวิฆชะ อันชาวโลกติเตียน) และทางธรรม (ปณณัตติวิฆชะ อันอาศัยหลักธรรมช่วยพิจารณาหาความเหมาะสม) จึงจะช่วยให้สังคมออนไลน์ในปัจจุบันไม่มีผลกระทบเป็นอันตรายต่อพระพุทธศาสนาได้

5. สรุป

หากพุทธบริษัทมีความเข้มแข็ง ช่วยกันดูแลและให้ความรู้แก่กัน แสวงทัศนคติที่ดีต่อกัน วิเคราะห์ให้เห็นโทษ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับพระพุทธศาสนาได้ ผลที่ได้ก็จะเป็นผลที่ดี และยังเป็นภูมิคุ้มกันพระพุทธศาสนาที่จะถูกคุกคามจากการนำเสนอสื่อในโลกสังคมออนไลน์ที่ไม่เป็นความจริง หรือนำเสนอจนเกิดเห็นภาพลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในทางเสียหาย การให้ความร่วมมือต้องอาศัยทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พระสงฆ์ก็ควรตระหนักในหน้าที่ของตนเอง ความเหมาะสมของการกระทำ พุทธศาสนิกชนต้องช่วยกันป้องกันภัยต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดความเสียหาย และช่วยนำเสนอความจริง เรื่องราวต่าง ๆ ตามความเป็นจริงและออกมาปกป้องอย่าง

จริงจัง สร้างทัศนคติที่ดีของพระพุทธศาสนาให้ปรากฏ เพื่อปรับมุมมองของชาวพุทธที่เกิดความ
เบื่อหน่ายอันเกิดจากเหตุการณ์และผลที่เกิดจากความประพฤติเสียหายของพระสงฆ์ให้หันกลับมา
มองในด้านที่ดีของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเหลือสังคมไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ทำความเข้าใจ
ว่า การกระทำที่ผิดแผกไปจากทำนองคลองธรรมของพระสงฆ์บางกลุ่มก็เคยมีมาตั้งแต่อดีต แต่มี
การปรับเปลี่ยนวิธีการและรูปลักษณะไปตามกาลเวลายุคสมัย สิ่งที่เราทำได้คือช่วยกันดูแล แก้ไข
และปกป้องพระพุทธศาสนาให้เต็มความสามารถ ปฏิบัติตามธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงจะ
ได้ชื่อว่า ปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นชาวพุทธที่ดีอย่างสมบูรณ์

อ้างอิง

- พระญาณวโรดม. (2542). **มิลินทปัญหา (ฉบับสรุปความ)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราช
วิทยาลัย.
- สุวัจน์ จันทน์จำนง. (2547). **แก่นพุทธธรรม**. กรุงเทพฯ: ตถาคตตาพับลิเคชั่น จำกัด
- สุชาติ หงษา, ดร. (2549). **ประวัติศาสตร์พุทธศาสนา จากอดีตสู่ปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: สถาบัน
บันลือธรรม
- เสถียร พันธังสี. (2544). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์
บุ๊ค.